

Shkolla dhe arsimimi

Sistemi Arsimor

Shkolla e detyruar

Arsimimi profesional / shkollat e mesme

Universitetet / shkollat e larta specializuese

Njohja e diplomave

Sistemi Arsimor

Në Zvicër mund të mësosh gjithmonë diçka dhe mund të zhvillohesh personalisht më tej. Një rëndësi të posaçme ka arsimimi për një profesion. Ai, që ka kryer një arsimim profesional, mund të shkollohet pastaj më tej ose të studiojë në një shkollë të lartë.

Struktura / Kompetencat

Në Zvicër ka tri niveleve arsimit, që bazohen mbi njëri-tjetri:

- Shkolla obligative (Volksschule: Kindergarten, Primarschule und Sekundarstufe I)
- Arsimimi bazë për profesion apo shkollat e mesme (Sekundarstufe II)
- Shkollat e larta profesionale/universitetet dhe arsimimi i lartë profesional (Tertiärstufe)

Zyrat shtetërore merren me arsimimin profesional: Konfederata, kantonet dhe komunat ndajnë detyrat dhe përgjegjësinë. Prandaj nëpër kantonet ka shkolla të ndryshme dhe sisteme të ndryshme shkollore.

Arsimi i detyruar

Shkolla e detyruar në kantonin Basel-Stadt zgjat 11 vjet. Kjo do të thotë: Fëmijët duhet të ndjekin shkollën për 11 vjet. Koha e shkollës fillon, kur fëmija është 4 vjeç. Nëse fëmija juaj nuk mund të shkojë në shkollë, ju duhet të kërkonit ndjesë për fëmijën. Kur fëmijët nuk shkojnë në shkollë pa kërkesë për ndjesë, prindërit mund të gjobiten. Fëmijët deri në 16 vjeç, që vijnë me shtëpi në Basel, kanë të drejtë të hyjnë në shkollën obligative. Të rinjtë që nga moshën 16 vjeçe, që vijnë me shtëpi në Basel, mund të shkojnë te Qendra e Informacionit të karrierës (Berufsinformationszentrum, BIZ). BIZ-ja informohen, se çfarë profesione dhe arsimimesh profesionale mund të bëjnë adoleshentët.

Arsimimi pas shkollimit të detyruar

Pas shkollës të detyruar gati të gjithë të rinjtë kryejnë një arsimim profesional. Një numër shumë i madh adoleshentësh vendosin për një arsimim profesional bazë (formim profesional, Berufslehre). Me këtë formim, ata më vonë mund të ndjekin arsimimin profesional të lartë (höhere Berufsbildung). Përgjatë ose pas formimit profesional, të rinjtë mund të bëjnë një maturë profesioni (Berufsmaturität). Me të ata mund të ndjekin më vonë një shkollë të lartë profesionale (Fachhochschule). Përafërsisht 20 për qind e të rinjve bëjnë një maturë në gjimnaz (maturë gjimnazi, gymnasiale Maturität). Me të adoleshentët lejohen të studiojnë në universitet.

Bursat

Ka bursa (Stipendien) për persona me pak para, me qëllim që të mund të ndjekin një shkollë të mëtejshme apo të bëjnë një arsimim profesional. Pastaj pas shollës së detyruar, këta persona fitojnë para për një arsimim profesional. Edhe nëse vini nga një shtet tjetër dhe banoni në Basel-Stadt, ju ndoshta mund të fitoni një bursë. Por kjo varet nga pyetja, se nga i cili shtet vini dhe sa kohë keni tashme që jetoni në Zvicër. Entë për grante në arsimim profesional (Amt für Ausbildungsbeiträge) i administratës kantonale jep informacione të mëtejshme.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-baselstadt.ch/sq/shkolla-dhe-arsimimi/sistemi-arsimor

Shkolla e detyruar

Në shkollën e detyruar fëmijët marrin një arsimim bazë. Pastaj ata mund të bëjnë arsimime të mëtejshme profesionale. Shkollat publike janë falas.

Regjistrimi i fëmijës

Përgjegjësinë për funksionimin e shkollës publike e kanë komunat ose kantoni.

Këtu e regjistroni fëmijën tuaj:

Regjistrimi për kopshtin e fëmijëve ose për shkollën fillore

- Për fëmijët në Basel-Stadt: shkollat popullore Basel-Stadt
- Për fëmijët në Riehen: shkolla komunale Riehen
- Për fëmijët në Bettingen: shkolla komunale Bettingen

Regjistrimi për shkollën e ciklit të mesëm:

- shkollat popullore Basel-Stadt

Nivelet shkollore

Shkolla e detyruar ka tri nivele. Nivelet bazohen mbi njëri-tjetrin.

- Kopshti i fëmijëve (Kindergarten) zgjat 2 vjet.
- Shkolla fillore (Primarschule) zgjat 6 vjet. Fëmija juaj ka nevojë për mbështetje të veçantë apo ka aftësi të veçanta? Atëherë këtu merr mbështetjen e duhur.
- Cikli i mesëm (Sekundarstufe I) zgjat 3 vjet. Në ciklin e mesëm ka tre tipa të ndryshëm shkolle (A-Zug, E-Zug, P-Zug). Tipat e shkollës kanë kërkesa të ndryshme.
- Gjermanishtja nuk është gjuha amtare e fëmijës tuaj? Atëherë ai merr një mbështetje speciale në të gjitha nivelet.

Mësim në gjuhën dhe kulturën e origjinës (HSK) (DE)

Përveç shkollës së detyruar, fëmijët mund të ndjekin kurse në gjuhën dhe kulturën e tyre të origjinës (Heimatliche Sprache und Kultur, HSK). Fëmijët mësojnë gjuhën dhe mund ta kuptojnë, flasin, lexojnë dhe shkruajnë atë më mirë. Dhe ata merren me historinë, gjeografinë, festat dhe zakonet e vendit të tyre të origjinës. Ne i rekomandojmë këto kurse. Janë vullnetare dhe në shumicën e rasteve janë me pagesë.

Shkolla publike / private

Shkollat publike janë falas. Djemtë dhe vajzat ndjekin mësimin së bashku. Mësimi është neutral në lidhje me fenë. Shumica e fëmijëve dhe të rinjve shkojnë për shkollimin e detyruar në një shkollë publike (95 për qind). Ka edhe shkolla private. Nëse ju e dërgoni fëmijën tuaj në një shkollë private, ju duhet ta paguani shkollën vetë.

Të drejtat dhe detyrat e prindërve

Shkolla është e obliguar të ju informojë, se çfarë bën fëmija juaj në shkollë dhe se si janë rezultatet e tij në mësim. Për këtë bëhen biseda me ju dhe mësuesin. Gjithashtu ka mbledhje prindërisht, ku mësuesit informojnë të gjithë prindërit e një klase shkolle. Dje ka ngjarje me informacione rreth shkollës. Kur fëmija juaj ndjek këtë shkollë, ju duhet të jeni prezent në këto biseda dhe ngjarje. Ju mbani përgjegjësinë që fëmija juaj të shkojë në shkollë rregullisht.

Ndoshta fëmija juaj njëherë nuk mund të shkojë në shkollë, sepse për shembull është e sëmurë. Atëherë ju duhet ta informoni shkollën. Ju duhet të kujdeseni po ashtu, që fëmija juaj t'i kryejë detyrat e veta të shtëpisë. Ju mund t'i shikoni detyrat e shtëpisë rregullisht. Kësisoj tregoni, që jeni të interesuar.

Nëse ende nuk e njihni mirë sistemin arsimor të Zvicrës, ju mund të informoheni në një ngjarje. Ka ngjarje informative posaçërisht për njerëz, që sapo kanë ardhur në Zvicër. Prandaj ngjarjet zhvillohen edhe në gjuhë të tjera përveç gjermanishtes.

Pyetje / mbështetje

Kur keni pyetje rreth shkollës, ju bëni mirë të bisedoni së pari me mësuesin. Mësuesi merr kohë për ju, kur keni nevojë për mbështetje: Ndoshta mësuesi mendon, që fëmija juaj ka nevojë për diçka. Ose mësuesi ka një pyetje rreth fëmijës suaj. Atëherë ai bisedon së pari me ju. Ka rëndësi, që prindërit dhe mësuesit të bashkëpunojnë mirë. Ndoshta fëmija juaj ka probleme psikike apo sociale. Shërbimi psikologjik i shkollës (Schulpsychologischer Dienst) ju ndihmon juve dhe fëmijës tuaj. Ndihma është falas.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-baselstadt.ch/sq/shkolla-dhe-arsimimi/shkolla-e-detyruar

Arsimimi profesional / shkollat e mesme

Pas shkollës të detyruar shumica e të rinjve bëjnë një formim profesional. Nëse dëshironi të studioni në një shkollë të lartë, ju duhet matura. Maturën mund ta bëni në një shkollë të mesme. Ju mund ta bëni maturën edhe gjatë arsimimit tuaj profesional.

Domethënja e formimit profesional

Një formim i mirë profesional dhe një profesion i mirë kanë një rëndësi të lartë në Zvicër. Me arritje të larta në shkollë do të keni më vonë më shumë shanse në profesion. Pas mbarimit të shkollës të detyruar ju keni mundësi të ndryshme për të parapërgatitur për jetën tuaj profesionale (Sekundarstufe II). Me një formim të mëtejshëm profesional e keni më lehtë të gjeni një vend të mirë pune.

Ju keni pyetje rreth formimit profesional dhe arsimimit të mëtejshëm? Këshillimorja për profesionin, studimet dhe karrierën (Berufs-, Studien- und Laufbahnberatung) këshillon të rinjtë dhe prindërit. Këshillimi është falas.

Arsimimi profesional bazë

Pas përfundimit të shkollimit të detyruar, shumica e të rinjve bëjnë një arsimim profesional bazë (formim profesional, Berufslehre). Gjatë një formimi profesional, ju punoni në një ndërmarrje. Atje mësoni aftësitë praktike, që ju duhen për profesionin. Njëkohësisht ju ndiqni shkollën profesionale. Ju mund të bëni një formim profesional për më shumë se 250 profesione. Një formim profesional zgjat nga 2 dhe në 4 vjet. Në dy vitet e fundit të shkollës ju duhet të gjeni vetë një vend në një firmë për formim profesional. Shkolla ju ndihmon në këtë hap. Por edhe prindërit tuaj duhet të ndihmojnë. Edhe këshillimorja për profesionin, studimet dhe karrierën (Berufs-, Studien- und Laufbahnberatung) ka oferta të ndryshme dhe konsultim për të rinjtë. Konsultimi është falas. Ju mund të bëni edhe një maturë profesionale (Berufsmaturität) gjatë ose edhe pas formimit tuaj profesional. Me të mund të studioni në një shkollë të lartë specializuese.

Shkollat e mesme

Shkollat e mesme (Mittelschulen) përgatisin për një studim në një universitet apo shkollë të lartë specializuese (Fachhochschule). Në shkollat e mesme, nxënëset dhe nxënësit marrin një arsimim të gjerë të përgjithshëm.

Ka disa tipa shkollash të mesme:

- Shkolla të mesme me maturë gjimnazi: Në vijim ju mund të studioni në një universitet. Por ju gjithashtu mund të studioni në një shkollë të lartë specializuese.
- Shkolla të mesme me maturë të specializuar ose me maturë profesionale. Në vijim ju mund të studioni në një shkollë të lartë specializuese. Ndoshta edhe mund të studioni në një universitet. Por për këtë duhet të kaloni një provim. Mund të ketë edhe kërkesa të tjera shtesë.

Oferta të ndërmjetme

Ju jeni 18 deri 25 vjeç dhe keni ardhur me shtëpi në kantonin Basel-Stadt vetëm pas kohës së shkollës së detyruar? Atëherë ndoshta mund të merrni pjesë në një ofertë të qendrës për oferta të ndërmjetme (Zentrum für Brückenangebote, ZBA). Atje synohet, që ju të keni një nisje të mirë në jetën profesionale. Oferta e ndërmjetme ju ndihmon, që ju të gjeni një stazh ose një vend për formim profesional. Ju jeni të interesuar? Atëherë lajmërohuni në qendrën për oferta të ndërmjetme (Zentrum für Brückenangebote).

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-baselstadt.ch/sq/shkolla-dhe-arsimimi/arsimimi-profesional--shkollat-e-me-sme

Universitetet / shkollat e larta specializuese

Zvicra njih dy tipa shkollash të larta. Universitetet dhe shkollat e larta specializuese. Për pranimin me dëftesa të jashtme mature bëni mirë të informoheni drejtpërdrejtë tek shkolla e lartë.

Sistemi i shkollave të larta

Në shkollat e larta të Zvicrës dallojmë universitete dhe shkolla të larta specializuese (Fachhochschulen). Në shkollat e larta specializuese, mësimi bëhet më shumë me orientim praktik, kurse në universitete më tepër me orientim teorik. Të dy tipat e shkollave shihen si të barabartë dhe janë formuar sipas sistemit evropian të Bolonjës. Ato përmbyllet me një Bachelor apo Master, që pranohet në Evropë.

Pranimi

Në varësi të shkollës së lartë vlejnjë kushte të ndryshme pranimi. Me dëftesa të maturës zvicerane pranimi në shkollat e larta është i garantuar. Matura të përfunduara jashtë vendit nuk njihen në çdo rast. Për pranimin në një program studimi, ju duhet të komunikoni direkt me shkollën e lartë (universitetin/shkollën e lartë specializuese), ku dëshironi të studioni. Në përgjithësi, njohuri shumë të mira në gjuhën gjermane vihen si parakusht. Një përjashtim ofrojnë disa programe studimi, të ofrohen plotësisht në anglisht. Këshillimorja për profesion, studim dhe karrierë (Berufs-, Studien- und Laufbahnberatung) informon falas për mundësitë e ndryshme në nivelin terciar.

Arsimimi i lartë profesional

Veç shkollave të larta në Zvicër edhe arsimimi i lartë profesional është një rrugë e preferuar për t'u arsimuar më tej. Ky iu mundëson profesionistëve të shkolluar një specializim dhe thellim të njohurive profesionale si dhe marrjen e detyrave udhëheqëse. Arsimimi i lartë profesional pasohet pas arsimimit profesional bazë (formimi profesional, Berufslehre). Për këtë nuk nevojitet matura. Këshillimorja për profesion, studim dhe karrierë (Berufs-, Studien- und Laufbahnberatung) informon falas për mundësitë e ndryshme.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-baselstadt.ch/sq/shkolla-dhe-arsimimi/universitetet--shkollat-e-larta

Njohja e diplomave

Në Zvicër, diplomat e huaja dhe certifikatat nuk janë çdoherë të vlefshme. Sado, në rrethana të caktuara është e mundur, që të bëhet njohja e diplomës. Për disa profesione kjo kërkohet detyrimisht.

Njohja

Personat me një diplomë të huaj mund të bëjnë njohjen e diplomës në Zvicër me disa kushte. Me njohjen vërtetohet, që diploma e huaj apo një certifikatë tjetër e huaj ka të njëjtën vlerë si diploma ose certifikata zvicerane. Te profesionet e rregulluara (p.sh. profesionistë të përkujdesjes mjekësore, mësues etj.), njohja është e nevojshme për të ushtruar profesionin. Në varësi të profesionit apo formimit profesional, kompetencën për njohjen e kanë zyra të ndryshme. Njohja kushton. Informacione jep zyra nacionale e kontaktit për njohjen e diplomave ose këshillimorja për profesion, studim dhe karrierë (Berufs-, Studien- und Laufbahnberatung).

Vërtetim për nivelin e arsimimit

Te profesionet e parregulluara, njohja e diplomës apo e certifikatës nuk është e nevojshme për të punuar në Zvicër. Për këto profesione mund të bëhet kërkesa për një vërtetim niveli (Niveaubestätigung). Kjo tregon vlerën e diplomës së huaj brenda sistemit arsimor në Zvicër. Ky vërtetim mund të ndihmojë gjatë kërkimit të një vendi pune. Informacione për vërtetimin e nivelit jep zyra nacionale e kontaktit për njohjen e diplomave (Nationale Kontaktstelle für Diplomanerkennung) ose këshillimorja për profesion, studim dhe karrierë (Berufs-, Studien- und Laufbahnberatung).

Marrja e mëvonshme e diplomës së profesionit

Të rriturit me përvojë në një profesion mirëpo pa diplomë të njohur apo pa certifikatë të njohur mund të marrin më mbrapa certifikatën e një arsimimi profesional bazë ose të një arsimimi të lartë profesional. Ecuria varet nga arsimimi i mëparshëm, nga përvoja në profesion dhe nga mosha. Në çdo rast, njohja e mirë e gjuhës gjermane është një parakusht qendror (niveli B1/B2 sipas GER). Të interesuarit mund të informohen dhe këshillohen falas te këshillimorja për profesion, studim dhe karrierë (Berufs-, Studien- und Laufbahnberatung). Kush bën diplomimin e mëvonshëm të një profesioni, përmirëson shanset e veta në tregun e punës dhe ka qasje në arsimim e mëtejshëm.

Më shumë informacione (link, adresa, broshura, fletushka)

www.hallo-baselstadt.ch/sq/shkolla-dhe-arsimimi/njohja-e-diplomave